

FORMAREA COMPETENȚEI PSIHOSOCIALE ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ – FACTOR AL AUTOREALIZĂRII DE SUCCES

Ana TINTIUC, doctorandă

Nicolae SILISTRARU, dr. hab., prof. univ.

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. Articolul abordează esența autorealizării și rolul acesteia în formarea competenței psihosociale în viața unui om în societatea contemporană. Competența psihosocială presupune un tip de comportament care conduce la succes social, iar conceptul definește modele de comportament social care construiesc un om competent din punct de vedere social, fiind capabil să producă efectele dorite asupra celorlalți. Competența psihosocială, cu excepția comportamentului prosocial, presupune erudiția, înțelegerea, lipsa anxietății, care formează competența și determină performanța.

Cuvinte cheie: competență psihosocială, autorealizare, competență, creativitate.

FORMATION OF PSYCHOSOCIAL COMPETENCE IN CONTEMPORARY SOCIETY - A FACTOR OF SUCCESSFUL SELF-REALIZATION

Abstract. The article deals with the essence of self-realization and its role in the formation of psychosocial competence in a person's life in modern society. Psychosocial competence supposes a type of behaviour that leads to social success and the concept defines models of social behaviour that build up competent person from social point of view, being able to produce wanted effects on the others. Psychosocial competence except social behaviour involves erudition, understanding, lack of anxiety, that form up the competence and determine the performance.

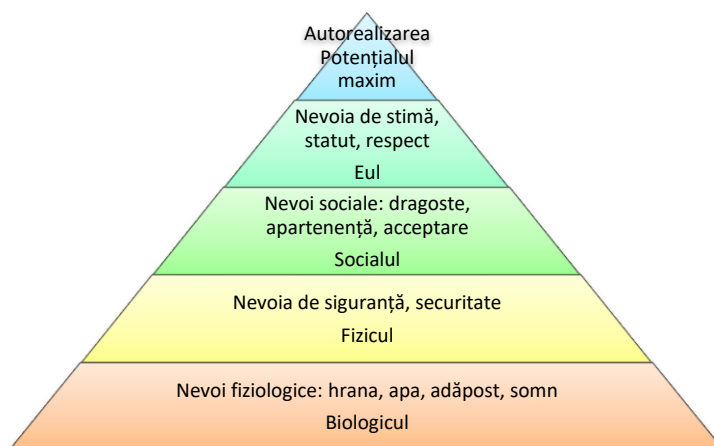
Keywords: psychosocial competence, self-realization, competence, creativity.

Autorealizarea presupune dezvoltarea potențialului, talentelor și perspectivei personalității. În prezent, se extinde spectrul modelelor pe care se construiesc strategiile vieții. O trăsătură importantă a societății contemporane reprezintă schimbarea normelor sociale și a idealurilor morale, criza valorilor, modelele de comportament spre care tind tinerii, problemele de înțelegere și comunicare. Transformările rapide care au loc în viața socială, economică și culturală, impun schimbări și în mediul educațional, generând *modificări în conștiința și comportamentul personalității*.

Dovada autorealizării de succes pot fi rezultatele înalte în sfera profesională, sentimentul de mulțumire față de profesia aleasă, participarea în activitatea publică, creația ș.a. Cu toate acestea în calea autorealizării pot fi confruntate mai multe obstacole. Omul poate avea capacități extraordinare, să posede cunoștințe vaste, însă să nu realizeze aceste oportunități niciodată, din cauza *neformării depline a competențelor psihosociale*. În plus, necompetența psihosocială deseori influențează nu numai viața individului aparte, dar frânează transformările în mai multe sfere – economie, politică, cultură, știință și relații interetnice.

Pe baza aportului umanist al lui A. Maslow, care consideră fiecare persoană ca pe un subiect al propriei sale vieți, capabilă de alegere și de inițiativă, în funcție de locul pe care îl are în societate, considerăm că orice om este capabil să-și dezvolte resursele proprii și, deci, bunăstarea sa, cu suportul psihosocial adecvat din partea celorlalți. Asigurarea bunăstării

psihosociale a tinerilor înseamnă, deci, *o investiție cheie în capitalul uman*, care întărește toate celelalte procese pentru dezvoltarea și stabilitatea societăților [9, p.3].

Figura 1. Ierarhia nevoilor lui Maslow

Cele 5 categorii de nevoi ierarhizate se caracterizează prin următoarele:

Nevoile fiziologice – alimentație, adăpost, îmbrăcăminte, etc.

Nevoile de securitate – de siguranță a locului de activitate, de protecție contra vătămărilor fizice sau presiunilor psihologice, altor pericole potențiale.

Nevoile sociale de integrare în grup – presupun acceptarea de către individ, a schemei de organizare a funcționării grupului, afecțiune, prietenie, simțul apartenenței la această comunitate.

Nevoile de stimă – acestea cuprind conștiința valorii și importanței proprii în raport cu celelalte persoane.

Nevoile de autorealizare - constituie treapta supremă a nevoilor umane, satisfacerea acestor nevoi semnificând crearea condițiilor necesare fiecărui individ de a-și valorifica integral potențialul, de a-și manifesta plenar talentul și capacitățile.

Potrivit conceptului lui Maslow, oamenii ce se autoactualizează sunt axați pe rezolvarea anumitor probleme, au dorință intensă de a-și manifesta capacitățile, percep eficient realitatea și îi acceptă pe ceilalți așa cum sunt [1, p. 21-22].

Nevoile fundamentale ale bunăstării psihosociale a omului se împart în trei dimensiuni specifice, *interdependente* și, totuși, *distincte* în modul lor de a fi satisfăcute:

- în câmpul psihologic, nevoile individuale: dezvoltarea personală, afirmarea identității, recunoașterea personală;
- în câmpul sociologic, nevoile sociale: grupuri de apartenență, recunoașterea socială;
- în câmpul spiritual, nevoile existențiale: religie, credință, sensul vieții.

Dezvoltarea psihosocială a omului se realizează prin stimularea acestei capacități de a se autorealiza ținând cont de trei nevoi fundamentale: *individuale, sociale și existențiale*. Aceste nevoi, numite „invizibile”, trebuie să fie alimentate permanent, ca și nevoile materiale de hrană și adăpost [9, p. 2-3].

Epoca spre care se îndreaptă societatea contemporană este una a schimbărilor profunde desfășurate la intervale scurte de timp. Aceste schimbări se referă la: identificarea

conținutului informațional valoric, modificarea reprezentărilor psihosociale asupra realității interne și externe, formarea și refacerea unor percepții asupra mediului social, interacțiunile sociale, relațiile în grup, atitudinile și comportamentele noi, toate acestea sunt utile pentru înțelegerea fundamentală a omului. Schimbările din domeniul vieții sociale și culturale solicită tinerilor comportamente performante în toate domeniile și la toate nivelurile de organizare a societății contemporane. Aceste comportamente de succes au ca fundament însușirea și *dezvoltarea competenței psihosociale*.

Competența reprezintă arta de a ști să faci bine un lucru. Din perspectivă psihosocială, ea este capacitatea unei persoane sau a unui grup de a interpreta un fenomen, de a soluționa o problemă, de a lua o decizie sau de a efectua o acțiune.

Competența ce are semnificația de standard de performanță în mediul social denotă o serie de caracteristici:

- ✓ este considerat cu adevărat competent cel care, într-un domeniu dat, se poate confrunta eficient cu o situație neprevăzută;
- ✓ o competență este întotdeauna unică și este specifică numai unui individ. Este inseparabilă de personalitate și de istoricul lui;
- ✓ e greu de știut din ce este alcătuită competența unui individ. O competență *nu se vede* niciodată, se observă doar efectul ei;
- ✓ accentul se pune nu pe deținerea de cunoștințe, pe arta de a ști să faci, pe tehnici etc., cât și pe capacitatea de a le mobiliza și a le combina pentru a răspunde unei situații mereu noi [11, p. 17].

Pentru a face față schimbărilor sociale, educația trebuie să asigure trecerea de la cunoștințele științifice transmise la competențe demonstrate în practică. Alături de cunoștințele obținute trebuie puse în valoare calitățile unice pe care le poate avea un tânăr și care îi permit să se adapteze ușor situațiilor noi din mediul social.

În acest context problema competenței include un diapazon larg al vieții umane și sociale, ceea ce permite identificarea componentelor acestui fenomen. Pot fi evidențiate următoarele componente precum comunicativă, practic-operatorie, cognitivă ș.a. Trebuie de remarcat, că punctul de pornire în aceste procese este personalitatea omului, care constituie „o cărămidă” în construcția structurilor ierarhice.

În societatea contemporană tehnogenă domină știința și tehnologia, care necesită inovații permanente. Cu toate acestea fluxurile de inovații cresc continuu, însă mulți oameni nu doresc să le accepte. În legătură cu aceasta o mare importanță are capacitatea omului de a primi/accepta inovațiile și de a le admite și utiliza în viața sa. Educația contemporană este orientată preponderent spre asimilarea unor anumite fapte și argumente, propunând un sistem de cunoștințe, care contribuie la formarea propriei imagini despre lume, însă multe posibilități, legate de implementarea practică, rămân nerealizate. Aceasta conduce la faptul, că omul, care se consideră competent social, în realitate nu este așa, căci el se poate aprecia

neadecvat în anumite situații și nu e capabil în măsură deplină să conștientizeze și să accepte afirmații argumentate științifice.

Competența psihosocială presupune un tip de comportament ce conduce la performanță socială. Competența psihosocială înseamnă și disponibilitatea liceenilor de a se adapta la o situație nouă. Importantă devine capacitatea de a mobiliza resursele disponibile pentru a face față unor situații originale. Competențele pot fi identificate și dezvoltate. Se poate învăța mai mult într-un anumit domeniu și prin experiență și aplicare se deprind abilități, e posibil de a educa atitudinile pentru a ajunge la rezultatele dorite.

În noile condiții competența psihosocială necesită omului gândire flexibilă și are un caracter creativ. Utilizarea mecanică a unui singur criteriu de cunoaștere pentru aprecierea aspectelor competenței psihosociale deseori este insuficientă.

Necompetența psihosocială se va manifesta în incapacitatea omului de a-și găsi locul său în diverse structuri obștești, de a prognoza activ rezultatele includerii sale în ele. Devine clar faptul, că anume necompetența psihosocială va sta la baza neadaptării omului, incapacității sale de a-și realiza propriile posibilități și aptitudini.

Competența psihosocială se distinge referindu-se la mai multe sfere de activitate umană. Se pot evidenția următoarele forme de necompetență în sfera socială de organizare a societății: ecologică, economică, politică, culturală ș.a. Dacă ne referim la aceste sfere se poate vorbi de necompetență la nivel de individ, grupuri sociale și societate. De exemplu, „necompetența ecologică se poate manifesta la nivel de individ (poluarea mediului înconjurător, defrișarea necontrolată a pădurilor, utilizarea excesivă a apei potabile de către locuitorii orașelor mari), la nivel de grupuri sociale (întreprinderi, ce poluează mediul, companiile auto ș.a.), de asemenea și la nivel de stat (proiecte de stat grandioase ce țin de schimbarea cardinală a climei ș.a.) Necompetența în sfera socială de organizare a societății de asemenea se poate manifesta la diferite nivele” [20]. În plus, necompetența socială, manifestată de puterea de stat, limitează realizarea multor oameni și ca reacție de răspuns poate provoca agresivitate sau indiferență.

Realitatea actuală pune în fața noastră probleme, care nu pot fi soluționate fără un nivel înalt de competență. De exemplu, situația ecologică ce se agravează tot mai mult necesită o amplificare imediată a competenței psihosociale cât a individului aparte, atât și a grupurilor sociale, de asemenea și a societății în întregime. Apar probleme complexe de formare a conștiinței ecologice, de educare a unei noi atitudini față de natură, perfectarea dreptului ecologic, elaborarea unui sistem de măsuri pentru a preveni iminența catastrofei ecologice ș.a. Nu poate rămâne neobservată încălzirea globală a climei, dezastrele ecologice ce au loc tot mai des cu un număr tot mai mare de victime. Toate acestea pot fi privite ca o provocare a competenței întregii societăți. În această situație s-au format două puncte de vedere referitor la viitorul ecologic al umanității: optimist și pesimist [22]. Iresponsabilitatea oamenilor pentru planetă, pentru casa lor pământescă, este rezultatul ignoranței și necunoașterii.

O mare daună poate aduce *necompetența socială* în sfera muncii. Omul se poate include în acele sfere ale muncii, în care îi este dificil să se adapteze din cauza lipsei deprinderilor corespunzătoare, posibilităților fizice, caracteristicilor psihologice ș.a. Însă includerea în structurile de muncă străine dereglează caracterul formelor de activitate anterioare, devalorifică deprinderile și cunoștințele formate anterior, formează dezamăgirea în profesie, și deseori în viață.

Din cele expuse nu e greu să concludem, că necompetența socială se află la baza *celor mai grave probleme ale societății noastre*. Cu toate acestea, există o atitudine destul de tolerantă față de necompetență, ce deschide oportunități vaste pentru utilizarea diferitor tehnologii sociale în interese egoiste. Necompetența în societate este cauzată de asemenea de lipsa de responsabilitate clar determinată pentru deciziile luate, mecanismul de reacție inversă operativă dintre oameni și putere.

Este cert cunoscut, că în condițiile trecerii de la societatea industrială la cea informațională *în formarea competenței psihosociale* a societății un rol decisiv o au știința, *educația și cultura*. Însă ele rămân nesolicitate, ceea ce face ca domeniile științei, industriei să rămână în urmă, conduce la decăderea prestigiului științei, muncii intelectuale, plecarea tinerilor specialiști din țară ș.a. ce relatează despre lipsa strategiei de dezvoltare a societății. Spre regret, progresul nu găsește întotdeauna un răspuns pozitiv din partea societății: lipsa dorinței de a face schimbări, schimbarea realității în care ne aflăm, cauzată de teama de necunoscut, de asemenea reprezintă un simptom al lipsei competențelor sau neformarea lor suficientă. Evidențiem faptul, că criteriile de competență psihosocială sunt legate tot mai mult de aprecierea proceselor în societate din perspectiva creării condițiilor pentru autorealizare și satisfacerea nevoilor umane. În această legătură formată, este actuală adresarea la „barometrii” sociali ai satisfacției față de viață, indexul dezvoltării potențialului uman ș.a. [21].

Este important de remarcat faptul, că în condițiile societății informaționale ridicarea nivelului de competență psihosocială se bazează pe abilitatea de a găsi informația necesară și corectă și a o folosi pentru a realiza o anumită sarcină concretă.

Necompetența în sfera culturală conduce la slăbirea legăturii oamenilor cu spațiul cultural mondial, bazarea pe interese politice de moment limitate, ca rezultat suferă capacitatea omului să comunice cu alți oameni, compătimirea, mila, nu se dezvoltă abilitatea de a înțelege alte persoane. Din esența omului multidimensională și multiaspectuală se dovedesc a fi necesare și întrebate numai instinctele primitive de bază. De fapt, are loc schimbarea competenței psihosociale vaste și revenirea la omul unidimensional, dar la un nou nivel.

Autorealizarea adevărată, competența, de obicei se obțin pe bază de creativitate. Creatorul atinge un asemenea nivel de competență, care nu este accesibil omului obișnuit. E bine cunoscut, că societatea contemporană se află într-o stare acută de concurență. Lipsa unui număr suficient de creatori se manifestă prin faptul, că în societatea noastră la cele mai

diverse nivele predomină cei care își îndeplinesc obligațiile. Dominarea lor pe toate pozițiile conduce la faptul, că în societate sunt puțin solicitate inițiativele sociale, creativitatea socială, iar omul e pasiv și nu e orientat spre inovație, ce provoacă stagnare. Ca rezultat, în societate domină tendința de supunere, obligație, lipsa de originalitate în gândire. Anume persoanele creative ar fi în stare să scoată din impas societatea contemporană. Garanția pe creativitate, însă trebuie făcută la nivel de conducere de stat, politică, economie, cultură [19]. Grijile, necazurile, pierderile, sau durerile sunt probleme care afectează persoanele, fiind considerate probleme individuale. Atunci când acestea deranjează un grup de persoane, o comunitate sau societatea, ele se transformă în probleme sociale. De fapt, problemele individuale și sociale sunt interdependente [13, p. 7].

Desemnăm pentru problema socială o condiție indezirabilă, despre care oamenii cred că trebuie corectată [15]. Potrivit Dicționarului Oxford [16] o problemă socială reprezintă: a) orice aspect social, care necesită modificare sau dezvoltare, printr-o anumită formă de inginerie socială, b) o dificultate în formarea sau menținerea relațiilor bazate pe interacțiune.

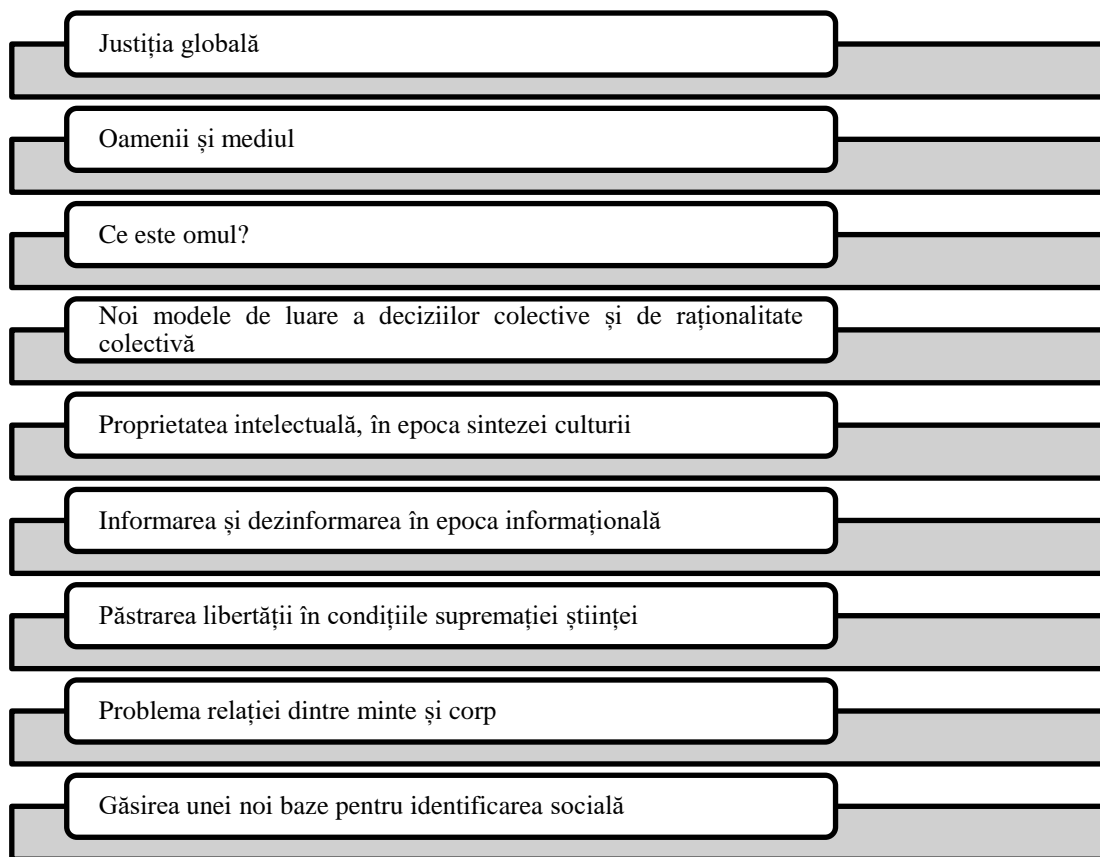
Problemele sociale ale secolului XXI au un caracter global, depășesc contextele înguste naționale, etnice, culturale, profesionale. Ele sunt consecințe ale globalizării și ștergerii hotarelor, evenimentele locale fiind generate de cadrul internațional și influența factorilor macrostructurali asupra experiențelor comunitare, chiar individuale [13, p. 7].

University Libraries, University of Maryland a listat 122 de probleme sociale ale secolului XXI, care constituie frecvent subiecte ale dezbaterilor și știrilor în mass-media. Potrivit filozofilor de la Universitatea Stanford, John Perry și Ken Taylor și experților căror ei s-au adresat - Brian Leiter, Jenann Ismael și Martha Nussbaum, folosindu-se totodată și analiza a 200 de texte filosofice, a fost constituit topul celor 10 probleme ale secolului XXI [18]. Numărul problemelor, care sunt adevărate provocări pentru societate, crește vertiginos. Acestea, după cum s-a menționat mai sus, pot fi provocări din partea naturii, ignorarea cărora conduc la catastrofa ecologică. Astfel de provocări sunt deseori stimulate și de mediul intern al societății din cauza nesatisfacerii nevoilor vitale de bază ale omului, ce se exprimă în formă de tensionări sociale, tendințe distructive în creștere. Soluțiile necompetente ale problemelor prezintă un pericol grav pentru societate și provoacă tendințe negative, ce afectează un număr mare de oameni.

Toate cele relatate mai sus demonstrează, că ridicarea nivelului de competență a societății poate avea loc prin amplificarea rolului de realizare a omului, capabil să schimbe societatea, ce i-ar permite să se ridice la un nou nivel în soluționarea celor mai diverse probleme.

Societatea are nevoie de oameni, capabili să-și dezvăluie potențialul și să găsească noi perspective. Însă, ca un om talentat să-și poată ocupa locul său potrivit în societate, este necesar, în primul rând, de a căuta și forma creatori prin formarea competențelor psihosociale întregii societăți, și îndeosebi tinerilor, ce va deschide calea unor personalități

noi și neordine. Talentele sunt importante pentru înaintarea în diferite sfere: educație, cultură, știință, sănătate, politică ș.a.

Figura 2. Topul problemelor sociale ale secolului XXI

Cercetătorul J.-M. Dutrénit menționează importanța competențelor psihosociale pentru toate vârstele, argumentând rolul lor pentru procesul de integrare și socializare. Competența psihosocială este capacitatea individului de a stabili relații pozitive reciproce cu partenerii în următoarele șapte domenii ale vieții cotidiene: al sănătății, al vieții de familie, de formare, serviciu, în domeniul finanțelor, de petrecere a timpului liber, preferințelor, accentuând factorii de succes cum ar fi motivația, anticiparea, imaginea de sine pozitivă, responsabilitatea, stăpânirea spațiului și utilizarea cunoștințelor [4].

Toleranța, pro-socializarea, cooperarea cu alții, acceptarea diversității, și alte probleme pulsionate de umanizarea contextului social, sunt teme centrale, cercetate în raport cu abordările mai vechi din psihologia socială, dar și prin prisma schimbărilor sociale din noul mileniu. Supraviețuirea în condițiile globalizării constă și în ajutorul oferit altuia, chiar dacă acesta nu e alături [8], angajarea în comportamente altruiste, manifestare de compasiune [6].

Competența psihosocială cu siguranță este considerată unul dintre factorii comportamentului prosocial, prezența căreia mărește frecvența unui astfel de comportament [10, p. 445]. Termenul de comportament prosocial figurează în „Dicționarul de Psihologie socială” având sensul larg de comportament orientat spre valorile sociale. P. Golu afirmă că, comportamentul prosocial este o categorie largă, care include atât conduita de ajutorare, cât

și altruismul. El este comportamentul rezultat din procesul societății și al învățării sociale [3, p. 138].

Ca urmare, comportamentele negative față de alții, cum ar fi violența, înșelăciunea, furtul și agresiunea, sunt neobișnuite, provocatoare de dezamăgire, neașteptate din punct de vedere social. Bineînțeles, acest lucru nu înseamnă că oamenii sunt întotdeauna prietenoși, predispuși spre intrajutorare, situațiile sociale catastrofale pot genera și comportamente negative. Dar motivația umană fundamentală a preocupării de altul demonstrează că ostilitatea și violența sunt mai degrabă o excepție, decât o regulă a comportamentului uman [17].

Omul contemporan pune preț înalt pe relațiile sociale, pe echipă, deoarece ele condiționează situația socială în care pot fi realizate obiectivele personale, asimilată informația necesară, căpătat ajutorul așteptat. Suntem influențați chiar în cazul când nu e prezentă fizic nici o persoană, ne ghidăm de produsul activității altuia, de experiențele acumulate în comunicare cu alții. Una din descoperirile importante ale psihologiei sociale a constat în identificarea forței situației sociale, care contează mai mult decât caracteristicile individuale ale persoanelor, determinând comportamente, uneori indezirabile (experimentul Milgram) [13, p. 10].

Omul aflându-se într-un anumit mediu, depinde totalmente de influența lui. În anul 1971, Philip George Zimbardo, un renumit psiholog social american, a adunat o grupă de studenți absolut sănătoși, i-a pus într-o încăpere care imita închisoarea și le-a spus, că în următoarele două săptămâni o parte din ei vor juca rolul de deținuți, iar altă parte – de paznici. După o zi de experiment a început revolta. Paznicii au început să înjosească deținuții și peste șase zile experimentul a fost oprit. Zimbardo explică, că noi devenim ceea, în dependență ce rol jucăm sau ocupăm în mediul înconjurător [5].

Un alt experiment demonstrează cum ne influențează oamenii pe care niciodată nu i-am văzut. Profesorul Nicholas Christakis de la Universitatea din Harvard a calculat, că dacă un om din mediul apropiat are o deprindere rea, spre exemplu a început să fumeze, șansele de a începe să fumeze a unei alte persoane din același mediu cresc până la 61%. Iar dacă cineva din contra s-a debarasat de deprinderea urâtă, atunci probabilitatea unei alte persoane de a se debarasa, de asemenea se egalează cu 67%. Dacă sunteți fericit, atunci numărul prietenilor voștri fericiți se mărește cu 15%, iar numărul prietenilor lor fericiți – cu 10%, numărul prietenilor fericiți ai prietenilor – cu 6%.

Ce factori influențează fericirea? Rezultatele cercetărilor au oferit o asemenea consecutivitate: pe primul loc se află relațiile sociale, pe locul doi – activitatea fizică, pe locul trei – învățarea și formarea deprinderilor, pe locul patru – informarea și observarea, pe locul cinci – oferirea și ajutorul reciproc. Reiese, că relațiile sociale bune în primul rând aduc bucurie și influențează bunăstarea și fericirea, mai mult decât resursele financiare.

Astăzi noi încercăm să schimbăm totul ce ne înconjoară: liderii politici, băncile, legile, impozitele, cu excepția unui singur lucru – să ne schimbăm pe noi înșine, șabloanele

gândirii noastre și valorile pe care le avem. Dar! Dacă chiar a fost înțeleasă importanța cooperării și unirii cu ceilalți, nu va fi ușor de realizat, din cauza egoismului. Noi nu putem nici degetul să mișcăm, fără a primi încurajarea celor din jur! Și numai dacă în societate vor fi importante astfel de valori precum: unirea și cooperarea, participarea reciprocă, sprijinul, atunci vom fi în stare să avem grijă de toți. Atunci noi vom putea revedea valorile noastre mai vechi și vom fi în stare să facem primul pas ca să ne ridicăm deasupra egoismului și să ne apropiem de unirea cu ceilalți oameni. În condițiile societății în plină schimbare devin tot mai valoroase capacitatea tinerilor de a relaționa, de a coopera și de a se ajuta reciproc, sunt absolut necesare echilibrul emoțional și gestionarea corectă a propriilor emoții, cât și înțelegerea celorlalți, empatia. [14, p. 156].

Comportament prosocial este caracterizat prin „...orientarea spre ajutorarea, protejarea, sprijinirea, dezvoltarea celorlalte persoane fără așteptarea unei recompense externe [12, p.30]. „Psihologia socială ia în considerare sau delimitează comportamentul social ca totalitatea faptelor, actelor, relațiilor motorii, verbale, afective prin care persoana răspunde solicitărilor sociale venite din situația socială în care acționează un actor social” [2, p. 29]. Cel care depune eforturi în viața sa și de fiecare dată alege cel mai bun mediu, este demn de laudă. Dar nu pentru gândurile și faptele sale bune, ce apar forțat fără nici o implicare și alegere din partea sa, dar pentru străduința de a alege de fiecare dată un mediu bun, ce ar duce la apariția unor astfel de gânduri și fapte.

„Viața cotidiană este o rețea densă de relații și activități, de situații și evenimente. Omul, prins în împletitura lor, are prilejul să-și arate diversele lui fațete – bune sau rele – să-și pună în evidență abilitățile, să-și dezvăluie motivațiile, atitudinile, preferințele și aspirațiile, conlucrând sau competiționând cu semenii săi. Tot ceea ce întreprinde el lasă urme în social și în propria personalitate, induce schimbări, care, cumulate, se repercutează asupra vieții cotidiene, înfrumusețând-o sau alterând-o. El se consumă ca o torță și renaște în alte ipostaze, inițiind noi cicluri de schimbări.” [7, p.7].

Astfel, esența autorealizării și rolul ei în formarea competenței psihosociale în viața omului în societatea contemporană este determinată de prezența unor probleme concrete, actuale pentru societatea dată și e direcționată spre căutarea operativă a căilor de depășire a riscurilor în creștere, ce se dezvăluie prin oportunitățile oferite nu numai de a menține nivelul de viață optim, dar, mai întâi de toate, dezvoltarea multilaterală și multispectuală a personalității.

Bibliografie

1. Bodean I., Olteanu R. Silistraru N. (coord.) Motivația în procesul educațional. Chișinău: UST, 2011. 60 p.
2. Causchi M. Turculeț T. Stimularea comportamentului prosocial. p. 29-37. În: Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane prezentate la sesiunea științifică anuală 2001. Vol. 8. Cluj-Napoca: Ed. Argonaut, 2001. 124 p.

3. Chelcea S., Golu M. Dicționar de psihologie socială. București: EȘE, 1981. 256 p.
4. Dutrénit J.M. La Compétence sociale. Diagnostic et développement. Paris: L'Harmattan, 1997. 239 p.
5. Experiment social <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%BE,%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BF> (accesat 17.07.2019).
6. Goetz J. L., Keltner D., Simon-Thomas E. Compassion: An evolutionary analysis and empirical review. In: Psychological Bulletin, 2010. 136 (3), p. 351–374.
7. Golu P. Golu F. Dimensiuni aplicative ale psihologiei sociale. București: Editura Universitară, 2012. 330 p. ISBN 978-606-591-452-0.
8. Krebs D. L. Morality: An evolutionary account. In: Perspectives on Psychological Science, 2008. 3(3), p. 149–172.
9. Meuwly M., Heiniger J.-P. Să râdem, să alergăm, să ne mișcăm, pentru a crește mai bine împreună. Jocuri cu scop psihosocial. Lausanne: Terre des hommes, 2007.
10. Neculau A. Psihologia socială. Aspecte contemporane. Iași: Polirom, 1996. 478 p.
11. Rey R. Competențele în școală. Formare și evaluare. București: Aramis, 2012. 176 p.
12. Reykowski J. apud Mariana Causchi. Turculeț Tania. Stimularea comportamentului prosocial. p. 29-37. În: Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane prezentate la sesiunea științifică anuală 2001. Vol. 8 C.-N.: Argonaut, 2001, 124 p.
13. Rusnac S., Bâtcă L., Khory J., Melentieva A., Musienko N., Strogotean S., Zmuncila L. Psihologia socială despre problemele secolului XXI. În: Cercetări și studii. p. 6-31.
14. Silistraru N., Rusu E. Necesitatea cunoașterii profilului de inteligență emoțională al studenților pedagogi. p. 155-160. În: „Probleme actuale în formarea profesională a specialiștilor în psihopedagogie și artă teatrală”, conf. intern. șt.-practică, 20-21 oct. 2011. Chișinău: Univ. Slavonă, 2012. 380 p. ISBN 98-9975-4315-1-4.
15. Social problem. <http://www.yourdictionary.com/social-problem> (accesat 17.07.2019).
16. Social problem. https://en.oxforddictionaries.com/definition/social_problem (accesat 17.07.2019).
17. Stangor Ch. Principle of social psychology. N.Y.: Flat World Knowledge, 2012. 390 p.
18. Top Ten philosophical issues of the 21st Century. <https://neouto.wordpress.com/2010/01/21/top-ten-philosophical-issues-of-the-21st-century/> (accesat 10.07.2019)
19. Зобова Р.А., Козлова А.А. Актуальные проблемы исследования социального здоровья. Опыт социолого-философского анализа. ч. I, СПб.: Химиздат, 2004.
20. Краевский В.В. Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие для студентов высш. учеб. Заведений. М.: Академия, 2009.
21. Кукушина В.С. Педагогические технологии: учебное пособие для студентов педагогических специальностей. М.: ИКЦ Март, 2008.
22. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. М.: Первое сентября, 2007.